

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'— četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Inozemstvo celoletno K 30'—, naročnina se pošilja upravništvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravništvo:
Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 6.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopiši se ne vračajo. Za oglaševanje plača: petič vrsta 15 v, osmrtnice, poslana na zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju posebna tarifa. — Za odgovor je priložiti znakom.

Telefon številka 118.

Razkrinkani zakonolomci in brezčasneži.

Na petkovem shodu, kakor smo že v soboto poročali, so dobili v javnosti klerikalci prvi odgovor na nasilstva, uprizorjena v deželni zbor. Danes prinašamo dobesedno govor ljubljanskega podžupana dr. Trillerja, iz katerega je razviden dokaz, da so klerikalci res prelomili zakon in prelomili dano častno besedo. Dr. Triller je izvajal na shodu sledeče: »Dragi somišljeniki! Naša klerikalna stranka (ogorčeni medklici), ki se imenuje sama sicer tudi S. L. S., je z večrajšim dnevom izpremenila svoje ime. (Klici: Kakor že večkrat!) Sedaj se imenuje

stranka brez častne besede!

(Viharno odobravanje.)

Trdim tu mirno in javno, da je klerikalna večina v deželnem zboru v seji dne 25. t. m. prelomila slovesno dano obljubo in častno besedo svojega šefa ter sedanjega zaupnika krojne deželne glavarja dr. Šušteršiča. Te težke dolžitve ne izrekam tja v en dan in izjavljam, da sem pripravljen dokazati resničnost te svoje trditve pred vsakim sodiščem in pred vsakim razsodiščem. Pozivljam stranko, ki ji vržem to očitanje brez vsakega strahu v obraz, da me naj pozove na odgovor na pristojnem mestu! (Klici: Tega si ne upa!)

Za svojo trditve imam polne dokaze v rokah.

Bilo je spomladi leta 1908., ko so se pričela pogajanja med vsemi tremi deželnozbornskimi strankami zaradi volilne reforme, na podlagi katere bi lahko vset ri deželnozbornske stranke v deželnem zboru delale v korist in dobrobit dežele Kranjske. V seji 27. marca 1908 je bil nato izvoljen ustavni odsek, ki je dobil nalogo izdelati tako reformo. Mi smo že takrat zahtevali, da naj se v deželnem redu označi natančno, kdo ima pravico voliti v skupini mest in trgov. Toda takrat je vstal šef iz klerikalne stranke dr. Šušteršič ter izjavil, da se takih detajlov v tako kratkem času ne da izdelati ter je dal imenom stranke svojo moško besedo.

da se v sedanjih legislativnih periodih, ki traja do leta 1914., ne bo glede volilnih upravičencev iz skupine mest in trgov izpremenilo nič brez skupnoma vseh treh deželnozbornskih strank.

Sklicujem se v dokaz resnice na pričevanje ostalih članov takratnega odseka dr. Tavčarja, Plantana, barona Schweglja, grofa Barbota in dr. Egerja. Konstatujem nadalje, da so bile priče te obljube klerikalni odsekovi člani dr. Krek, Jaklič, Povše in Lampe. Dr. Pegan takrat še ni bil poslanec.

Takrat so sklenili zastopniki vseh treh deželnozbornskih strank, da naj se glasi § 3. deželne volilne reda sledeče:

Za volitev poslancev mest in trgov tvori: 1. deželno stolno mesto Ljubljana dva volilna okraja, in sicer:

- volilni okraj mesto Ljubljana 1,
- volilni okraj mesto Ljubljana 2.

Volilni okraj mesto Ljubljana 1 tvorijo mestni okraji II., III. in V. (Jakobski okraj, Dvorski okraj, Predkraj: Hauptmanca, Hradeckega vas, Illova, Karolinska zemlja, Orlove ulice, Črna vas, Dolenska cesta.)

Volilni okraj mesto Ljubljana 2 tvorijo mestni okraji I., IV. in VI. (Solski okraj, Kolodvorski okraj, Vodmat.)

Paragraf 14. odstavek 5. pa pravi: Ako je volilec volilskih razredov mest in

trgov ter kmetskih občin občan več občin, tedaj izvršuje svojo volilno pravico samo v občinah svojega rednega stanovališča, in če v nobeni dotičnih občin nima rednega stanovališča pa tam, kjer plačuje največ neposrednega davka.

Volilno okrožje za mesto Ljubljano za volitve v deželni zbor je tedaj popolnoma jasno in brezdvomno v zakonu določeno in je izključeno, da bi imel v Ljubljani volilno pravico za deželni zbor kdo drugi, ki nima izpolnjenih predpogojev tega paragrafa, izključeno je, da bi imel v Ljubljani volilno pravico za deželni zbor človek, ki nima svojega rednega bivališča v teh okrajih. (Pritrjevanje.)

Ko pa sta bila izvoljena za napredna deželna poslanca gg. Reisner in Ribnikar, je nekaj klerikalnih volilcev vložilo pritožbo proti tej izvolitvi na deželno vlado, češ, da se je zgodila krivica, ker oni okoličani, ki so dobili po novem občinskem volilnem redu pravico voliti pri občinskih volitvah v Ljubljani, niso pripuščeni k deželnozbornskim volitvam v Ljubljani. Deželna vlada, ki klerikalcem gotovo ne dela preveč težkoč, je morala to pritožbo, rada ali nerada, zavrniti, ker je bila k temu po jasnem besedilu zakona primorana. Pritožniki

pa niso imeli poguma.

da bi zasledovali nadaljnjo pravno pot na ministrstvo ali upravno sodišče. Pribiti moram: Ta odločba je bila pravomočna in od klerikalne strani ni bilo niti najmanjšega protesta proti tej odločbi. Sedaj pa je prišel dr. Pegan in stavljal predlog, da naj se razveljavita mandata teh dveh poslancev, češ, da se je zgodila krivica onim okoličanom, ki imajo v občinskem volilnem redu pravico voliti v mestni zastop, ker niso volili kot ljubljanski volilci tudi v deželni zbor.

Opozarjamo še enkrat na dejstvo, da je dr. Šušteršič, oziroma S. L. S. spomladi 1908 se z moško besedo zavezala, da brez sporazuma vseh treh deželnozbornskih strank ne bo izpremenila ničesar na sedanjih okrožjih iz skupin mest in trgov.

Za izpremembo deželne reda v okviru § 3 je potrebno po § 46 v navzočnosti 42 poslancev in od teh tričetrtinske večine. (Klici: Ki je nikdar ne bodo dosegli!)

Ce pravijo sedaj klerikalci, da je občinski volilni red v nasprotju z deželnim redom, to na stvari nič ne spremeni. V tem slučaju, če hočejo to predrugačiti, morajo izpremeniti deželni red, za kar jim je pa treba kvalificirane večine.

Pri glasovanju o novem občinskem volilnem redu za Ljubljano pa smo zapustili zbornico, oni pa so razpravljali v navzočnosti manj kakor 42 poslancev in sklenili nov občinski red z manj kakor tričetrtinsko večino. Če je občinski volilni red res v nasprotju z deželnim volilnim redom, je naravno, da se mora zadnjemu akomodirati.

Dr. Šušteršič pa je dal slovesno obljubo, da volilnih okrajev brez soglašanja vseh treh deželnozbornskih strank ne bodo izpremenili. Zato ponavljam mirno, odločno in premišljeno, da je

klerikalna stranka prostituirala častno besedo svojega voditelja.

Ta prostitucija je bila sklenjena še pod prejšnjim deželnim glavarjem. Dvornim svetnikom pl. Šukljatom. Deželni glavar pl. Šuklje gotovo v izbiri sredstev, ki bi pomagali klerikalni stranki, ni bil zelo izbirljen, ko pa mu je predložil dr. Pegan ta sramotni elaborat, mu je morala zavreti kri, dasi je bil kot dež. glavar

var sam član onega odseka. Bivši deželni glavar ni hotel podpisati tega in je rajši odložil glavarstvo čast. Potem pa je prišel mož kosmatejšje vesti — in je ta

pamflet na čast in poštenje

podpisal. To je bil glavarjev namestnik dr. Lampe.

(Ogorčeni klici: Fej! in drugi še manj laskavi klici.)

Nadaljnji dokaz tega verolomstva!

V III. seji, ki se je vršila 19. junija 1908. sem glasom stenografičnega zapisnika, kakor da bi slutil v kak položaj še pridemo, govoril sledeče:

Toda kot provizorij je predležeča volilna reforma kakor čestiti gospod poročevalec ustavnega odseka v svojem poročilu pravilno naglašala in za kar sem mu hvaležen, izklesana le na sirovo in treba jo bo še v marsičem izpolniti. Zlasti velja to glede precizovanja obsega posameznih okrajev mestne skupine v tem smislu, da imajo v skupini mest in trgov volilno pravico samo dotična čista mesta in dotični čisti trgi brez vasi priklonjenih dotičnim mestom in trgov kot političnim občinam. To se je nasproti možnosti kake nasilne interpelacije v ustavnem odseku izrecno konstatiralo in obljubila se nam je tudi naknadna izpopolnitev reforme v tem smislu v teku bodoče legislativne dobe.

Pribil sem tedaj v javni seji dotično obljubo dr. Šušteršiča. Nato je dr. Vilfan zahteval, da se konstatira čistost mest in trgov:

K § 3. po IV. stavku dostavek: Z mesti in trgi ne volijo one vasi, katere morebiti tvorijo eno politično občino z dotičnimi mesti.

In dr. Šušteršič je doslovno odgovoril:

»Vse te stvari bo mogoče — vsaj sem to omenil že v začetnem svojem govoru — rešiti v bodočem ustavnem odseku, katerega bo volil kompletirani dež. zbor.«

Torej v ustavnem odseku in nikjer drugje. Kako bo pariral g. deželni glavar ta atentat lastne stranke na njegovo osebno čast, to je njegova stvar. Najširša javnost z napeto pozornostjo čaka.

Glavna krivca ostaneta v tem vprašanju seveda dr. Pegan in dr. Lampe, drugih članov S. L. S. v zbornici ne zadene tolika krivda. Ta dva sta neuke kmečke poslance sleparila ter jim v javni seji vedela sugerirati, da je vsaj senca pravice na njih strani. Sicer vendar ni pričakovati, da bi 26 mož v javni seji zatajilo vsak glas vesti, vsako moralo in vsako poštenost. Tega si ne morem misliti, do sedaj vsaj nisem imel povoda, da bi tem kmečkim poslancom odrekal pravico do osebnega poštenja. Oni pa, ki vodijo te v postavah neuke poslance, so neposredni krivci tega atentata.

To kar se je zgodilo v zbornici, da je klerikalna deželnozbornska večina razveljavila mandata dveh ljubljanskih poslancev, ni nič drugega, — in to trdim premišljeno, — kakor

goli rop na državljanskih pravicah ljubljanskih volilcev

in njihovih izvoljencev, rop izvršen v belem dnevu in na mestu, kjer se imajo čuvati te pravice.

Vrela nam je kri, ko so vršili ta zločin, roke so se nam krčile v pest, toda mi smo prinesli na altar stranke največjo žrtev. Vzdržali smo se vsakih kravalov, ki so jih klerikalci pričakovali in hoteli izsliti.

Klerikalci vedo, da je finančno stanje dežele tako, da je treba radikalnih sredstev za

sanacijo. Deželne finance kriče po taki odpo-

moči, da bi ta od pomoč izdatno povišala deželne doklade. Toda doklade grede prebivalstvu in trgi. In to vedo, če bi sedaj povišali dež. doklade, bi si situacijo za volitve, ki se vrše čez dve leti, znatno poslabšali. (Pritrjevanje.) Zato so si mislili: »Storimo jasno zakonolomstvo v deželnem zboru. Narodno-napredna stranka takega zakonolomstva ne bo mogla prenesti in prišlo bo do kravalov, katerih posledica bo razpust deželne zboru in nove volitve. Danes še lahko zmagamo, potem pridemo nazaj v deželni zbor in povišamo doklade, če treba za 100%. Časa imamo potem 6 let, in v tem času se marsikaj pozabi.

Mi pa smo spregledali ta njih načrt in naglašal sem že v zbornici, da v njih mi ne gremo! (Pritrjevanje.) Mi se jim nismo dali speljati v zavesti, da je stranka, ki njma drugega orožja, kakor da gazi v blato jasne zakonite določbe, na večeru svojega gospodarstva. (Pritrjevanje.)

Kljub temu nezaslišanemu ropu smatramo

prof. Reisnerja

in

tržnega nadzornika Ribnikarja

tudi danes še vedno za pravoveljavno izvoljena zastopnika mesta Ljubljane, če jima tudi danes manjka formalna legitimacija.

Na ta rop bodo odgovorili v prihodnjih mesecih volilci mesta Ljubljane na način, ki bo klerikalcem zvenel še dolga leta v ušesih, zato na delo za čast stranke! Živila narodno-napredna poslanca

Reisner in Ribnikar!

(Viharno dolgotrajno ploskanje.)

Česke stranke.

Mogoče koga zanima politična diferenciacija češkega naroda, vsled tega podajam v kratkih potezah, kolikor mi dovoljuje stisnjeni prostor, objektivno sliko o številu strank in njih vplivu v narodu, ki nam služi čestokrat za vzor in s katerim smo zlasti v zadnjem času v zelo prijateljskih medsebojnih odnosih.

Po padcu staročeške stranke (česka strana národní), ki je zastopala pred tridesetimi leti češki narod z negativno politiko v državnem zboru in vsled skrajnega konservatizma ni hotela več pošiljati svojih poslancev v parlament, zavzela je njeno mesto mladočeška stranka (národní strana svobodnomyšlná), katera je takoj pri svojem vstopu v javnost štela nad 40 poslancev, ki so vsi po dolgih letih abstinence zopet prestopili prag skupnega državnega zbora ter se zadovoljili le z državno-pravno izjavo. Njen vpliv na vse javno življenje, ne samo na Češkem, ampak tudi drugod je čimdalje bolj raste, ne pa tako njena moč, ki je vedno bolj pešala, čim bolj so se pojavljali v njeni notranjosti pogubonosni načelni in osebni razpori.

Med tem pa je rastla na številu češka strana agrární, dasi je vodstvo češke politike ostajalo vedno še na ramah mladočeške stranke. Na deželi so imeli agrarci veliko premoč nad katoliško narodno stranko, katera se je v zadnjem času razdelila v dva tabora, iz katerih je izšla krščansko-socialna stranka.

V industrijskih krajih, kakor n. pr. v okolici Prage, Kladnu, in drugod pa se je razvijala socialno demokratična stranka, ki je vsled svojega protivnega stališča proti državno-pravnemu programu vzbudila velik odpor med

štva, nič drugega. Kadar smo se zdijali, tedaj se naj poročimo itd.

Nato je odgovoril Teodor v dolgem, od pravega krščanskega duha prežetem pismu, na katerega ni brat odgovoril.

Potem ko je spomladi dovršil Teodor izpit, je moral poleti odpotovati v Skófde, da se podvrže zdravljenju potom mrzle vode. Jeseni se je vrnil v Upsalo. Toda sveže moči, ki si jih je pridobil, so bile seveda kot oglje, ki se v vrže v žerjavico.

Bil je vedno slabši in slabši. Njegovi lasje so bili tako redko posejani, da se je svetila skozi nje koža. Njegova hoja je bila trudna, in če so ga videli na ulici tovariši, so se vstrašili pred njim, kakor pred pregrešnim človekom. Polagoma je tudi sam to opazil in začel se je ogibati ljudi. Samo na večer je še šel iz hiše. Po noči se ni upal ležati v postelji. Zelezo, ki ga je zavržil vpreveli ki meri, je pokvarilo njegovo prebavo. V naslednjem poletju so ga poslali v Karlove Vare.

Naslednje jesen se je začela širiti po Upsali govoriča, nedoločena govoriča, ki je ležala nad horizontom kot temen oblak. Bilo je, kot da bi pozabili zapreti kloako, in bi neznošen smrad nakrat spominjal, da počiva mesto, to krasno stvarstvo kulture na gnili podlagi, ki more hipoma podreti ločilno steno in zastrupiti celo mesto. Prišepetavali so si, da je Teodor Wennerström v napadu blaznosti napadel tovariša in mu stavil sramotne predloge. V tem slučaju je bila resnična.

Oče je prišel v Upsalo in se posvetoval z žekanom teološke fakultete. Pritegnili so pro-

LISTEK.

AVGUST STRINDBERG:

Plačilo kreposti.

(Konec.)

Spoznal je v sebi vsakdanjega človeka, ki mu je čisto dobro ugajal, in zdelo se mu je, da je sedaj, ko se čuti tako navadnega, brez zahtev in neprisiljenega, bolj s seboj v soglasju. In ponoči je spal težko, zdravo spanje brez sanj. Ko je vstal drgi dan, so bila njegova lica polnejša, in občutil je veselo slast po življenju. Šel je na sprehod in na sprehodu je prišel nepričakovano v Nortvill. — »Ali naj stopim v Stallmástarov dvorec,« je premišljeval, »in ali pogledam, kaj delajo dekleta, in vstopil je v veliko dvorano; tu sta sedele Riki in Jossana same, v jutranjih oblekah in so brale jagode. In predno se je mogel zavesti, je sedel pri mizi, s škarjami v roki in pomagal brati. In govorili so o preteklem večeru in o bratu, in kako prijetno, da je bilo. In izgovorili niso nobene nesporodbe besede. In čutil se je kot v rodbini, to vendar ni moglo biti greh. In potem je pil kavo in povabil dekleta. In potem je prišla gospodična, gospodinja in brala glasno dnevnik, in tedaj se mu je zdelo povsem tako kakor doma.

In prišel je zopet. Nekega popoldne je šel nadstropje višje k Riki. Šivala je. Teodor jo je vprašal, če jo moti. — »O, nikakor ne, nasprotno.« In potem sta govorila o bratu. Bil je na manevrih in poizvedoval jih in pred dvema mesecema se ni mogel vrniti.

Potem sta pila punč in sklenila bratovščino.

Naslednjega dne jo je srečal v Hagaparku. Trgala je cvetlice. Potem sta se vsedla v travo. Na sebi je imela tenko poletno obleko, tako tenko, da je videl njena prsa kot dva mehka grička s temnim zalivom. Objel jo je in poljubil. Tako goreče mu je vrnila poljub, da mu je postalo črno pred očmi.

Tedaj jo je pritisnil k sebi, kot da bi jo hotel udušiti, toda iztrgala se mu je in dejala zelo resno, da mora biti pameten, če hoče, da se zopet sestane.

In tako sta se sestajala skozi dva meseca. Teodor je bil zaljubljen v njo. Dolgo je imel resna predavanja o najvišjih ciljih življenja, o ljubezni, veri, o vsem, in kljub temu je ponavljal svoje napade na njeno krepost, toda vedno je bil odbit s svojimi lastnimi besedami. In tedaj ga je bilo grozno sram, da more tako nizko misliti o nedolžni deklici. Njegova strast se je končno spremenila v tiho občudovanje tega revnega dekleta, ki si je ohranilo sredi skušnjav čistost. Pastorski izpit si je izbil iz glave, hotel je postati doktor — kdo ve — se morebiti poročiti z Riki. Sedaj ji je prebral pesmi in ona je šivala. Poljubljati jo je smel, kolikor je hotel, pritiskati jo k sebi in potipati, toda nič več.

Končno je prišel brat domov. Takoj so naročili v Stallmástarovem dvorcu veliko pojedina in povabili tudi Teodora. Toda naj bi jim zaigral, naj bi nepretrgoma igral. Bil je ravno sredi valčka, toda nihče ni plesal, tedaj se je okrenil in videl, da je sam v dvorani. Vstal je in šel ven na hodnik. Prišel je v nabroj malih sobic; prišel končno v spalnico. Tedaj je ne-

kaj videl, kar ga je vrglo iz sobe, vzel je klo-

buk in zgulil v noč. Šele proti jutru se je vrnil v svojo sobo v Norttullski ulici, samotni, uničen, oropan vsake vere v življenje, v ljubezen, v žensko, ker na svetu je bila seveda samo ena žena, in to je bila Riki v Stallmástarovem dvorcu!

15. septembra je odpotoval v Stockholm, da se pripravi za pastorski izpit.

Leta so potekla. Njegov oster razum se je polagoma obrabil vsled večnih neumnosti, ki jih je moral vsak dan in vsako uro vbijati v možgane. Toda če je prišla noč in je odpor prenehal, tedaj je izbruhnila narava in si vzela s silo, kar ji je hotel vzeti uporni človek. Postal je bolehen. Lica so mu vpadla, kosti so stopile ostro ven; koža je postala preperela, kakor ona fetusa, ki ga dajo v špirit, in vedno je bila mokra. Oči so bile kot ugasle; roke suhe, tako da je izgledalo, kakor da bi hoteli členki prebosti kožo. Zgledal je kot vzor tendenčnega dela o človeški grešnosti in vendar je bil čist.

Nekega dne ga je naprosil profesor moralne teologije, ki je bil oženjen, ali strog mož, za pogovor med štirimi očmi. Profesor ga je vprašal kolikor možno diskretno, če mu kaj srce teži, naj si zlažša. Ne, storil ni nobenega greha, toda bil je nesrečen. Profesor ga je opominjal, naj čuje, molji, naj bo močan.

Od svojega brata je prejel dolgo pismo, v katerem ga prosi, naj ne vzame znane malenkosti pretežko. Da je preumomno smatrati ženske za resne! Plača se in se gre! To je njegova filozofija in po tej se živi dobro. Igra se, dokler je človek mlad, resnost pride dovolj zgodaj. Zakon je meščanska uredba za ohranitev člove-

takratnimi narodnimi delavci, ki so stali pod vodstvom Chleborada, umrlega pred kratkim v Petrogradu. Ehleborad je snoval le delavske konsumne zadruge in podobna samopomočna društva brez globokejšega pomena. Na severu Češkega pa so razni posamezniki, ki so se prištevali k anarhistom, prostim socialistom itd. začeli snovati podlago narodnemu socializmu, dokler ni v Pragi proglasilo šestindvajset oseb narodno-socialno stranko, katero proglašuje prof. Massaryk za soddgovorno v vodstvu češke politike, ker le iz nje in iz mladočeške stranke izhaja vsa inicijativa, medtem ko najmočnejši agrarni klub, ki šteje nad 40 poslancev, nima svojemu številu odgovarjajočega vpliva.

Narodno-socialna stranka pa je tudi pripomogla, da se je češka socialna demokracija razdelila v dva nasprotna si tabora in sicer v centraliste in avtonomiste. Češko-slovenska socialno-demokratska stranka ima svoj lastni poslanski klub in vsled tega nima češki narod od njih posledne koristi, vendar pa optimisti trdijo, da pride čimprej do fuzije češkosl. soc. dem. str. in nar. soc. str.

Češka napredna stranka (češka strana pokroková) ali takozvana realistična stranka vzklikajočim krasnim teoretičnim geslom ne najde v ljudstvu nikake opore. Je bolj teoretična stranka vseučiliških profesorjev in čeških mislecev.

Sedaj se družijo realisti z državno-pravno napredno stranko (strana statoprávni pokroková). Ker imajo radikalci (državno-pravna stranka) še precej zaslobe v ljudstvu, nimajo pa inteligence, realisti imajo pa v prvi vrsti inteligenco, zato bi si obe stranki brezdvomno s fuzijo vzajemno pomagali.

Na Moravskem se le s težavo vzdržuje, radi notranjih osebnih bojov, ljudsko-napredna stranka (strana lidovo-pokrova), katero pa grozi uničiti mladočeška stranka, ki se je vrgla z veliko intenzivnostjo na Moravsko.

Poleg teh, tu imenovanih strank je še nekoliko stranic, zlasti anarhistov in komunistov pa tudi obrtna stranka (strana živnostenská) se je pojavila pri volitvah ali s zelo neznanim uspehom.

Po številu se vrstijo stranke tako: agrarna, soc. dem. avtonomisti, mladočehi, narodni socialisti, radikalci, lidovci, soc. dem. centralisti, realisti, krščansko-socialci, katoliški narodnjaki in končno češki semitje (židje) tem pa sledi razne manjše neznatne frakcije.

Kljub tolikemu številu strank, bi se pa moglo napraviti še enkrat toliko strank, da bi se organiziralo v njih vse indiferentne ljudi, na katere apelujejo obstoječe stranke pri volitvah. Je pač resničen pregovor: Več glav, več misli.

Interpelacija

poslanca Adolfa Ribnikarja in tovarišev na gosposda deželnega glavarja radi prodaje na deželne troške kupljenih plemenskih prašičev izven vojvodine Kranjske.

Deželni odbor je kupil za izredno drag denar plemenske prašiče na Nemškem brez dvoma z namenom, da bi se z njimi poplemenil živinski rod v naši deželi. Kolikor je nam znano, je plačal deželni odbor za 33 plemenskih svinj 13.137 K 06 v, za 7 plemenskih mrjascev pa 3984 K 40 v. Deželni živinorejski nadzornik Legvart zaračunal je pri tem nakupu samo zase 1602 K 09 vni., razen tega pa se mu je še priznalo 444 K 91 v drugih nakupnih izdatkov. Poleg deželnega živinorejskega nadzornika je kupoval te prašiče tudi še drug zastopnik deželnega odbora. Brez njegovega računa pa znašajo nakupni troški za 40 plemenskih že 19.130 šajko kupov, troški za 40 plem. prašičev že 19.130 K 46 v. Vsako živinčje je že po tem računju stalo torej povprečno čez 400 K, kar je vsekako zelo visoka cena pri tej vrsti živine.

Sedaj pa beremo v »Anbot- und Nachfrage-litise Nro. 15« z dne 21. decembra 1911, koje izdaja »Zentrale für Viehwirtschaft, Wien VIII. Lammgasse 4.« ponudbo, s katero se hoče prodati za drag denar kupljene plemenske prašiče izven Kranjske. Neverjetno čudno se v tej ponudbi utemeljuje odprodaja izven dežele s tem, da se le radi pomanjkanja krme v deželi odproda to plemensko živino izven dežele.

fesorja patologije. Kaj so hoteli storiti? Zdravnik je molčal. Končno so mu stavili vprašanja.

»Ker me vprašate, bom pač odgovoril«, je dejal, »toda, gospoda, vi veste vendar sami, da je samo eno sredstvo na mestu.«

»In to je?« je vprašal teolog.

»Ali je potrebno vprašanje, s čim da se ozdravi narava?« je dejal zdravnik.

»Da, vprašanje je potrebno, gotovo«, je dejal teolog, ki je bil oženjen, »ker narava noče, da bi bil človek perverzen.«

Oče je dejal, da pač dobro ve, da more od pomoči samo občevanje z ženskami, toda on ne more dati sinu takega sveta, ker kaj če postane bolan!

»Če se ne zna varovati je osel«, je dejal zdravnik.

Dekan je prosil, naj prelože tako razburljiv pogovor na prikladnejše mesto. K stvari nima ničesar pripomniti. In pri tem je ostalo.

Ker je pripadal Teodor višjim slojem, se je ves dogodek potlačil. Čez nekaj let je naredil praktični teološki izpit in potem so ga poslali v Spaa. Kinin, ki ga je zavžil v toliki meri, je oslabil njegove noge in moral se je opirati na dvojce palic. V Spaa je njegova strašna zunanost ustrašila celo bolnike. Toda tu je bila tudi petintridesetletna Nemka, ki je kazala usmiljen do nesrečnega. Sedela je z njim na samotni klopi v zdraviliščnem parku in govorila o najvišjih vprašanjih življenja. Bila je članica velikega evangeličnega društva za zboljšanje npravnosti. Imela je prospekte za časopise in revije, ki bi hoteli delovati za odpravo npravnosti nepor. čenih, predvsem za odpravo prostitucije. »Poglejte me«, je dejala, »stara sem petintrideset let, ali nisem pri polnem zdravju? Zakaj pravijo neumni, da je npravnost potrebno zlo!

Z ozirom na to, dovoljujejo si podpisani staviti na gosposda deželnega glavarja naslednja vprašanja:

1. Ali je njemu razpis prodaje na deželne troške kupljenih prašičev znan?

2. Ali je pripravljen vse potrebno ukreniti, da se dragocene plemenske živine izven dežele ne prodaja?

3. Zakaj se je poslal razpis v »Anbot- und Nachfrage-litise« in zakaj se je hotelo odprodati za tak drag denar za deželo že pridobljene prašiče?

V Ljubljani, dne 25. januarja 1912.
(Slede podpisari.)

SPLOŠNI PREGLED.

Dalmatinski deželni zbor. Sedanje zasedanje dalmatinskega deželnega zbora je le formalnega pomena, kajti predno je bil sklican, je bila njegova usoda zapečatená. V deželnem zboru dalmatinskem tvorijo klerikalni pravaši neznan manjšino in od polnega preloma z narodno stranko niso igrali nobene vloge več. Toda agitacija slovenskih klerikalcev, Sušteršičevo potovanje in harangiranje po Dalmaciji je dvignilo tudi pravaške nade ter so pri splošnih lanskoletnih občinskih volitvah dosegli posamezne uspehe. Ti uspehi po so jih tako podžgali, da se čutili dovolj močne ter začno boj proti narodni stranki tudi v deželnem zboru. Toda tam so neznatna manjšina. Duševni vodja te pravaške politike dr. Sušteršič pa je pravaše dovedel na pravo pot, rekel jim je: dobite večino v deželnem zboru. Ker pa legislativna doba dalmatinskega deželnega zbora ne poteče tako hitro, so šli k vladi in zahtevali razpust deželnega zbora. Vlada je seveda odklonila to zahtevo, ker ni videla prav nobenega povoda, kajti dalmatinski deželni zbor je v pretečenem zasedanju delal popolnoma resno in mirno. Nastopil pa je zopet Sušteršič, ki je takrat igral ulogo neukrotljivega opozicionalca in zahteval razpust dalmatinskega saborja. Vlada pa dobro pozna Sušteršiča, zato si je mislila, kaj nas briga dalmatinski deželni zbor, naj zboruje ali ne, s Sušteršičevim klubom pa napravimo dobro kupčijo. In rekli so Sušteršiču: brez razloga ne moremo razpustiti deželnega zbora dalmatinskega, dajte nam povod in ugodimo vam. Takrat je veliki opozicionalac Sušteršič prestopil prvo stopnjico, ki vodijo do vladne lope, kjer ga je čakal dekret kranjskim deželnim glavarjem. Sušteršič je ukazal klerikalnim pravašem: obstruirajte! Ti so ga ubogali in sklenili, na ta način izzvati razpust deželnega zbora! In komaj se je sešel ta deželni zbor so pravaši začeli z obstrukcijo, zaprečujočo najvažnejše gospodarska, kulturna vprašanja ter aktualno regulacijo učiteljskih plač, samo zato da dosežejo mogoče pri novih volitvah par uspehov! Torej verni učenci slovenskih klerikalcev. To zasedanje deželnega zbora dalmatinskega je kruta obsodba avstrijskega režima. V strankarske koristi žrtvuje avtonomijo dežele, preko zakonitih predstavnikov prebivalstva sklepa o razpustu ustavne korporacije, pa to samo zato, da dobi par glasov, pa to še takih glasov, ki so ji vedno gotovi, dokler z njimi upravlja politik kakor je Sušteršič.

Hrvaški sabor razpuščen! Kar se ni dogodilo še nikdar v nobeni kulturni državi, dogodilo se je na Hrvaškem! Predno se je konstituirala ta zakonodajna korporacija, da predno so se končale volitve, je hrvaški sabor razpuščen, razpuščen zato, ker novi ban nima večine, ker vlada upa, da z nasiljem ubije opozicijo. Nikdo na Hrvaškem, pa tudi v Avstriji in na Ogrskem ni najmanj stulil takega izhoda, ki jasno znači, da se vračajo na Hrvatsko časi in razmere, ki jih je udeležil Khuen Hedervary. V hrvaškem narodu vre, vlada pa stoji pripravljena, da z nasiljem uniči vsak pravi izraz narodne volje. Težki časi prihajajo hrvaškemu narodu, a bo vzdrževal ves boj, kakor ga je v Khuenovih časih in dokazal pri novih volitvah narodno zavest in protest proti nasilstvu!

Ruska дума. Po pravoslavni božičnih praznikih sestala se je ruska дума k svojem zadnjemu zasedanju svoje seziye. Ti tretji ruski dumi poteče zakonodajna doba v pozni jeseni, toda da se izvrše predpriprave za volitve v četrti, bo končala z delom že do velike noči,

Čula sem in molila in borila sem hvalevreden boj za našega gospoda Jezusa.

Mladi duhovnik jo je pogledal, njena valjoča prsa in njene okrogle boke, in potem je pogledal sebe in simisli! »Ljudje tu na zemlji so si grozno neenaki!«

Jesen se je poročil Teodor Wennerström s krepotno devico Zofijo Leidschütz.

»Rešen!« je vzkliknil oče, ko je prejel novico v svojem domu v Norrtullski ulici.

»Bomo videli, kaj nastane iz tega«, si je mislil brat v vojašnici. Samo, če ne spada moj dragi Teodor med one, ki umro, če ljubijo.

Teodor Wennerström se je poročil. Devet mesecev pozneje je povila njegova žena rahitičnega otroka. Trinajst mesecev pozneje je bil Teodor Teodor Wennerström mrtev.

Zdravnik, ki je izstavil mrtvaški list, je zmajeval z glavo, ko je videl bujno, visoko računsko ženo stati poleg krste, kjer je počiv sšelet osemindvajsetletnega moža. »Njegov plus je bil prevelik in minus premajhen.« si je mislil, in vsled tega je plus uničil minus.

Toda oče, ki je prejel na nedeljo naznamlo simrti, je bral pridigo. In ko je bil pri koncu, si je mislil: Svet »toji go'ov« na glavi, če prejmo krepotni tako plačilo!

In čednostna vdova, rojena Leidschütz, se je še dvakrat poročila in imela je osem otrok ter pisala članke o preobledenosti in o nenravnosti. Toda njen zet je dejal, da je vražja ženska, ki spravi svoje soproge v grob.

Lahkomišljeni poročnik se je pa poročil in imel šest otrok, postal major in živel zadovoljno do konca življenja.

nakar se takoj razpiše nove volitve. Tako se četrtá ruska дума snide že novembra tekočega leta, da reši takoj državni proračun za leto 1913. Tretja ruska дума bo po svojem lednjem zasedanju rešila novo zakonsko osnovo o upravi mest ruske Poljske, o hmeljski guberniji, o obrambi preosnovi. Na vrsto pa pride mogoče tudi finska predloga, ako tretja дума ne prepusti tega težavnega vprašanja svoji naslednici.

DNEVNI PREGLED.

Trgovci in obrtniki, jutri vsi na volišče! Jutri se vrše volitve v obrtno sodišče, kar ni zamenjati z volitvami v trgovsko-obrtno zbornico. Četudi niso te volitve tako velikanskega pomena, kot druge, vendar je dolžnost vseh narodno-naprednih obrtnikov in trgovcev, da se jih udeležijo in to tembolj, ker so postavili svoje kandidate tudi Nemci in klerikalci. Sramota bi bila za naše obrtnike in trgovce, ako bi vsled malobrižnosti jutri zmagali nasprotniki. Volitev se mora udeležiti vsak moški volilec osebno. Ženske lahko dajo pooblastilo. Kandidatje so razvidni iz današnje številke našega lista. **Tajništvo narodno-napredne stranke** (Wolfova ulica, Dolenčeva hiša) pa bo jutri od 8. do 12. ure odprto, kjer lahko vsakdo dobi potrebne informacije. Tudi je v tajništvu dobiti pooblastilo za ženske. Na delo torej slovenski trgovci in obrtniki! Agitirajte in pojdite jutri vsi zanesljivo na volišče!

Krasen shod narodno-napredne stranke v Cerknici. Včeraj popoldne se je vršil v Cerknici pri Žumru krasno uspehi shod, ki ga je sklicalo narodno-napredno politično društvo za cerkniški sodni okraj. Shodu je predsedoval društveni predsednik g. Meden. Prvi govornik državni poslanec dr. Vladimir Ravnihar je obrazložil pomen boja, ki ga bijejo naprednjaki napram lažnjivemu in nasilnemu klerikalizmu. Na raznih vzhledih je pojasnjeval škodljivost in neodkritosrčnost klerikalne politike, ki zlorabljačo vero dela zase, le kupčije in profite. Govornik se peča tudi z razveljavljenjem deželno-zborskih mandatov poslanca Ribnikarja in Reiserja. Viharno odobravanje je sledilo njegovim lepim izjavljanjem. Drugi govornik g. Adolf Ribnikar se je pečal s politiko in delom klerikalcev v državnem zboru, v deželnem odboru, deželnem zboru in po občinah. Dokazal je na raznih slučajih, da je klerikalna politika protiljudska, protikmetka in da zasleduje le to misel, da bi končno farovski spravili vse stanove in vse ljudi pod svoj podplat. Z zanimanjem in navdušenjem so sledili navzoči kmetje, katerih je bilo nad 150. Dveurnim izjavljanjem obeh govornikov. Razšli so se s trdno obljubo, da se mora zadušiti tudi pri nas kužna bolezen klerikalizma. Pri jutrajšnjih občinskih volitvah bodo v Cerknici še farovski zmagali, a daleč ni obračun, ki mora priti za nasilno stranko ljudskih sleparjev celi deželi.

Lavter ruje proti mestnemu magistratu. Lavter je izdal »Spomenico o preosnovi mestno-policijskega urada« v kateri ruje na prav drzen način proti mestnemu magistratu. Zahteva popolno ločitev mestnega policijskega oddelka od mestnega magistrata in ustanovitev samostojnega »mestno policijskega urada, ki stoji neposredno in edinole pod županom brez vsake druge aprobacijske instance za lastnim zapisnikom in tako registraturo. Revizijo policijskih spisov naj bi vršil župan sam in le v toliko, v kolikor si jo je sam pridržal, ali v kolikor to izprevidi policijski načelnik v kočljivih zadevah. Vse čistopise in sploh vse izgotovitve policijskega urada naj podpisuje policijski načelnik. Lavter pravi, da bo občinstvo gledalo potem na mestno policijo »z drugimi očmi in c. kr. deželno predsedstvo ne bode imelo več povoda, toliko pečati se z mestno policijsko upravo odnosno vanjo posegati. Lavter pravi sicer da ima policija veliko važnost za mestno občino, ker če ima občina policijo, ima tudi moč; a loči se lahko tudi vsak trenotek od nje. Lavterjeva spomenica je res interesantna. Čudno se nam zdi, da ni zapisal Lavter vanjo, da bo župan njemu podrejen in da bo tudi občina v bodoče stala pod komando Johanna Lavterja. Nam se zdi, da bi bilo najboljšje, če bi se Lavter sam odločil od občine in od policije. Potem šele bi ljudje gledali policijo »z drugimi očmi.« Sicer pa ni Lavterjeva spomenica ničesar drugega, kot dokaz že večletnega njegovega rovanja proti mestni občini ljubljanski. Povsed drugod bi kratkoma spodili uradniki, ki bi proti svoji občini in njenim avtonomijskim pravicam tako ravnali, kot si upa n drzne Lavter.

Kake pojme ima Lavter o nalogah mestne policije. Odkar je postal v Ljubljani Lavter šef mestne policije, se je upeljal v ta urad naostudnejši birokratizem. Mesto, da bi se celo poslovanje napravilo bolj priprosto, se ga od dne do dne bolj komplicira. Mestna straža patrolira po krajih, kjer je policijska služba čisto nepotrebna in kjer dela straža na mestne stroške le štafažo. Čudno potem ni, da kradejo po mestu že cele mesece tatinske družbe nemoteno in prav nič se ne čudimo, če Lavter količkaj prebrisanega tatu sploh ne izsledí. Vidimo pa na drugi strani, da se hoče mestno policijsko stražo uporabiti v šikano ljudij. Znano je, da je dal Lavter ukaz, da mora vseh straž napraviti vsak služben dan najmanj dve ovadbi in naj stori v dosegu tega cilja kar hoče. Znano je, kako nepotrebne in odveč so policijske intervencije pri raznih priredbah, ki pa poleg tega še občinstvo neprimerno visoko obremenjujejo s pristojbami. Samo en dokaz. Leta in leta je v splošno zadovoljnost »Akademija« prirejala predavanja v Mestnem domu s skioptičnimi slikami. Lavter je upeljal pristojbino nad 7 K, kar je za enkratno brezplačno poučno predavanje velikanski izdatek. Vse zgleda tako, kakor da bi se hotelo uveljaviti načelo, da so vsi ljudje v Ljubljani samo radi Lavterja in njegove policije. Ravno kar je bila straža pomnožena za 20 mož, sedaj zahteva zopet novih 20. Mesto manj nepotrebne dela, od dne do dne večji

birokratizem samo, da bo še več straže treba. Lavter pa hoče imeti še posebnega reprezentanta mestne policije, ki naj bi imel stik z »najvišjimi sloji občinstva«, ki naj bi imel obravnavati »naj delikatnejše in najbolj tajne zadeve« itd. Lavter bi na vsak način rad izpremenil Ljubljano v policijsko mesto. Terorizmu, ki ga čutimo iz deželnega dvorca in deželno-vladne palače naj bi se pridružila še Lavterjeva strahovlada. Kar je Jagov za Berlin, hoče biti Lavter za Ljubljano. Baje ima Lavter za izpeljavo svojega načrta že obljubljeno podporo od Štefeta.

Občni zbor društva Sokol II. v Ljubljani se je vršil včeraj v prostorih hr. Kavčiča ob izvanredno številni udeležbi. Otvoril je zborovanje društveni starosta hr. Fran Kavčič, nakar je podal tajniško poročilo hr. Zajc. Društvo je šlo v preteklem letu 168 rednih in 1 ustanovnega člana ter se je udeležilo uspešno vseh letošnjih sokolskih prireditev; zlasti pohvalno je omeniti uspehov, ki jih je doseglo društvo na župni prireditvi župe Ljubljana I. — Blagajniško poročilo hr. Fr. Marna izkazuje ne navadno razveseljiv zaključek. Blagajniškega prebitka je nad 1000 K in ima društvo po bilanci čistega premoženja nad 2000 K. — Pri volitvah so se nato volili z vsilkom in odbor naslednji bratje: za starosta hr. dr. Oton Fetič-Frankheim, za podstarosta hr. Miklavc, za načelnika hr. Kocjan, za odbornike pa hr. Marn, hr. Kovačič, hr. Valjavec, hr. Snoj, hr. Gabršek in hr. švagej; namestniki so bratje Vertl, Kumer in Buh; pregledovalci računov pa bratje Bergant, Kavčič in Franzl star. — Nato so se izvršile še volitve delegatov za občni zbor S. S. Z. in S. Župe Ljubljana I., nakar je pozdaval hr. dr. Pestotnik občni zbor z vznešenimi besedami imenom S. Župe Ljubljana I. in Sokola I., povdarjajoč, naj društvo neustrašno nadaljuje svojo pot, ne glede na to, da mu načelni protivniki Sokolstva zaenkrat napravljajo hude zapreke s tem, da so društvo vrgli iz dosedanje telovadnice. — Rešile so se potem še nekatere notranje društvene zadeve, nakar je starosta hr. dr. Fetič-Frankheim zaključil lepo uspešo zborovanje.

Drugi literarni setanek bo danes (v ponedeljek) zvečer ob 6. (šesti) uri v Matici Slovenski. Refererala bosta poleg drugih gg. Fr. Kopal in Cr. Zalar.

Društvo »Pravnik« ima danes svojo redno glavno skupščino. Začetek ob 8. uri zvečer v Narodnem domu. Pred tem zborovanjem bo istotam ob 7. uri predaval c. kr. okr. sodnik dr. Mohorič »o pravem značaju dostavitve plačilne prepovedi dolžnikovemu, dolžniku po § 294. izvrš. reda.«

Društvo zdravnikov na Kranjskem je imelo dne 26. t. m. svoj letošnji redni občni zbor, na katerem se je dosedanjí društveni odbor iznova izvolil. Med najvažnejše sklepe društva spada, da izda v spomin svoje 50letnice, ki se vrši prve dni meseca maja t. l., poljudno spisano knjigo o higijeni in prvi pomoči za vse stroke medicinske vede in da se oficijelno udeleži I. vseslovenskega kongresa za ljudsko zdravje, ki bo koncem maja zboroval v Peterburgu.

Tujci v Ljubljani. Dne 27. prosinca: A. Krenner, tovarnar, Skofja Loka. — Carič, farmacevt, Novo mesto. — Rohrmann, ravnatelj, Grm. — Mulley, posestnik, Vrhnika. — M. Gassner, tovarnar, Tržič. — Krušič, posestnica, Bled. — Hugon vitez Fraenzel-Vesteneck, ulanski poročnik, Stara Loka. — Kavčič, uradnik, Gorica. Dolinar, posestnik, Radeče. — Dr. M. Gorjanec, profesor, Novo mesto. — F. Leonard s soprogo, Sevnica. Dr. Franjo Kalan, c. kr. sodnik, Ribnica. — Dr. Janko Travnik, odvetnik, Trst. — Dr. Ivo Orlič s soprogo, Opatija. — Mirko Bothe, trgovec, Zagreb. — H. Gorjany, grajščak, Ruperčvrh. — Baron Schönberger, vladni svetnik, Kočevje. — A. Schuh s soprogo, višji nadzornik, Dunaj. — A. Šutej, trgovec, Zagreb. — Dr. Adrijan Zupančič, odvetniški kandidat, Litija. — Iv. Štravs, ravnatelj, Idrija. — Josip in Fran Breclj, stavb. podjetnika. St. Vid pri Vipavi. — Fr. Znidaršič, posestnik, Strmec. — Nikola Živkovič, Čovičpolje. — Zevnik, Zupančič, posest. Griblje. — Jakaša posestnik, Semič.

Znamenje časa. Iz Zagreba prihajajo tamošnji listi vsi beli, ravno tako kakor v najhujšem boju Raucha in Tomašiča proti opozicionalnemu časopisju, kar znači pač veliko naklonjenosti novega bana napram časopisju, o katerem je govoril na Dunaju. Ko je novi ban prišel prvi dan v Zagreb je pustil zapleniti sebi v pozdrav kar tri tamošnje tri dnevnike! Posebno pa si je vzel na muho glasilo naprednjakov »Pokret« katerega zadnja številka je konfiscirana na nič manj nego štirih mestih. Nič boljše se ne godi tudi drugim časopisom.

Neprosto voljna voznja. Pred neko gostilno v Zagrebu sta se radi policijskih predpisov sprla nek fижaker in policijski stražnik. Ker je postal fижaker precej hud, mu stražnik napove aretacijo. Izvošček je bil takoj pripravljen, da gre na policijo, zahteval je samo, da ga stražnik popelje tja, stražnik pa je hotel, da ga pelje fижaker na stražnico. Dolgo časa sta se pretekala, kdo naj bo v tem slučaju voznik, kdo pa potnik. No fижakerju se je nazadnje zdelo že vse skupaj preneumno, sede lepo na kozla in hoče odpeljati. Stražnik je menil, da se je aretovanec udal njegovi zahtevi, da ga popelje na stražnico, sedel je v voz, a v tem trenutku pa žene zvití fижaker hajd po celem mestu, proti Savi v največjem diru na zagrebško polje. Stražnik v kočiji je kričal, a fижaker se ni zmenil zanj, vozil je naprej, bila sta že kake dve uri zunaj mesta, ko izvošček ustavi, policaj skoči iz voza, a fижaker zopet nadrvi konje, stražnik za vozom, a ta mu kmalu izgine izpred oči na zaprašeni cesti. In tako je imel ubogi in vestni stražnik čast, da jo je stopal skoro štiri ure nazaj peš v mesto in še to brez aretovanja.

Kinematograf Ideal. Danes zadnji dan zanimivega sporeda s žaloigro »Denar«, v koji je gospa Sily Berk prav izvrstna. — Jutri življensko veselje s znamenito plesalko M. Polaire. — Pripravljajo se vojni posnetki iz Tripolisa »1 in pol ure vojske«. — Od sobote naprej

trajajo večerne predstave ob delavnikih od 7. do 8. in pol, od 8. in pol do 10. ure, ob nedeljah od 6. do 7. in pol, od 7. in pol do 9., od 9. do 10. in pol. Daljši spored, cene kakor dosedaj.

PROSVETA.

Slovensko deželno gledališče.

Ivan Cankar: Lepa Vida. Z novim delom se je predstavil Ivan Cankar Slovincem, novo delo je izšlo v Schwentnerjevi založbi, igralo se je kot premijera na ljubljanskem odru, akdor pozna Cankarja, onega Cankarja, ki je prehodil pot od »Erotike« pa do »Kranjčevih kobila«, od »Hiše Marije Pomočnice« pa do doline »Šent Florijanske«, ta ne najde v »Lepi Vidi« nič novega mnogokrat je vse to povedal z istimi besedami v isti obliki, Cankarjeva »Lepa Vida« je skupina simbolov, simbola brez življenja, ki jih zastopajo in poglabljajo ljudje, ki niso ljudje. Tudi Maeterlinck postavi na oder simbole, a njegovi simboli so posebej bližnji ljudem, ki ne filozofirajo samo, ampak tudi žive! A življenja, dejana Cankarjevo delo nima, zato pa tudi ni drama, ampak nežna, sentimentalna lirski pesem, Lepa Vida se vrača iz življenja med zaduhle stene, našel jo je Dioniz, in vrnil umirajočemu bratu, ki jo je videl le še na svoji smrtni postelji, da jo prepusti drugim, mladim... To je ideja Cankarjevega dela, ki ga je obdelal s svojim gladkim pesniškim zanosom, kako pa je našlo pot na oder ostane nerazrešeno vprašanje. — Delo se je uprizorilo na ljubljanskem odru z vso skrbnostjo, dasi smo pogrešali v zadnjem dejanju točnosti in onih sceničnih pripomočkov, ki bi prinesli v delo pravo čustvovanje. Prvi pa je bil v svoji ulogi g. Šimaček, ki se je uživel v celo razpoloženje tega speva hrepenenja, ki je s slednjo besedo in kretinjo izražal vse ono, česar bi si želel in si je nekdanj želel, a dosegel ni ničesar. Gdč. Wintrova je preveč upoštevala ono otroško naivnost, ki jo sicer predpisuje pisatelj, zato njena figura ni v polni meri predstavljala vseh onih želja in hrepenenja, ki živi v njih. Gosp. Nučič je bil kot Dolinar navaden zemljan, ki išče v Vidi samo zadovoljenje svojih težnj, a ko jih ne najde, pade v naročje drugi s hrepenenjem klicom po odhajajoči. Ga. Šetrljova je pogodila Mileno kar najtočneje, znala je izvesti njemu veselju in njeni ljubezni pravih in odkritosrčnih tonov. G. Skrbinšek pa ni spadal v okvir in vsebino te pesmi hrepenenja. Zlasti nesrečen je bil v zadnjem dejanju, ko je izgubil popolno oblast nad svojim glasom, ko mu ni znal podati nobene modulacije, ko je umirajoč tako glasno in mučno prepeval. Svoje nastopa v sanjah pa ni razumel, ali pa ni znal podati onega nadnaravnega čustvovanja, ki sta ga tako dovršeno izražala g. Šimaček in Danilo, katerih zadnji je podal v ulogi starega Damjana dovršen tip, izrazil in originalen v značaju, karakteristiki in razumevanju. G. Verovšek je govoril edine vsakdanje besede v delu trezno in premišljeno in znal oživeti ono nasprotje med sanjavostjo v simbolih in realnim življenjem, edino v maski je bil z ozirom na tekst prestar. V ulogi Dioniza se je jako spretno vpeljal g. Strukelj, ki mu sicer manjka rutine in zlasti čiste vokalizacije v govoru, a je sicer popolnoma spadal v celotni okvir, g. Drenovec je čustveno deklamiral verze o čuda tvorni roži. Gledališče je bilo dobro obiskano, dijaško stojišče je prirejalo pisatelju viharne ovacije, a sicer je bil utis predstave precej negotov in hladen.

Quidam.

Iz pisarne slovenskega gledališča. Jutri, v terek se poje drugi za par- abonente veselja in velezabavna Weisova opereta »Revizor«, ki po svoji glasbeni in vsebinski vrednosti daleko nadkriljuje dunajske najnovejše operetne fabrikante. — V četrtek, dne 1. febr. ob 7. zvečer prvič za nepar-abonente drama Cankarja dramska pesnitev »Lepa Vida«. Opozarjamo na to predstavo tudi goste z dežele, ki se udeležijo po predstavi plesa društva »Merkur«. — V petek pop. ob 3. ljudska predstava Morrejeve drame »Revček Andrejček«, v soboto prvič Hermanna Bahra izborna veseloigra »Koncert«, v nedeljo pop. ob 3. ljudska predstava Jurčič-Govekarjeve drame »Deseti brat«. — V kratkem se uprizori V. Parmova opereta »Caričine amaconke«. — Opera »Rusalka« je naštudirana, a gdč. Mar. Peršlova gostuje v Poznanju ter more priti šele spločetka februarja v Ljubljano.

RAZNO.

Ponarejalci denarja v Trstu. Policija je te dni preiskala stanovanje nekega Lutmana, ki je delal pri krmoseku Ivanu Skaberju, ki je bil aretiran, ker je osumljen skrutitve in tatvine v grobnici Tenello, ter našla tam luknjo, iz katere so potegnili razno orodje za kovanje denarja. Kovali so 5 kronске komade in komade 20 stotink. Nakovanih so našli 37 komadov 5 kron. Ponarejeni so dobro. Aretiranih je radi tega že več oseb.

Vojašnica zletela v zrak. V državi Ekuador v Guayaquita je eksplodirala v vojašnici zaloga streliva. Vojašnica je zletela v zrak. 60 vojakov je mrtvih.

Velika tatvina v vlakcu. V vlakcu iz Torina v Milan je bilo ukradeno nekemu zlatarju iz Milana dragocenosti za 400.000 lir. V Sisku so aretirali te dni nekega Z. Solaino iz laškega Vidma, ker je na sumu, da bi bil v zvezi s to tatvino.

Dva advokata in samega sebe je ustrelil v Marsilji vinski trgovec Veran. Ker ni plačal neke tiritatve, so ga ubili. Prosil je odloga, češ, da ima posestvo, da bo plačal. Prošnja je bila odbita. Ko so mu prodajali razno blago, je zagrabil za revolver in ustrelil na advokata Joneta in Beissierja, potem nase. Vse tri so odnesli umirajoče s pozorišča.

Dete s štirimi rokami in štirimi nogami. Na kliniki dr. Hopknsa v Baltimore je bilo pred kratkim razstavljeno 13mesečno dete, ki je bilo

zdrvo in dobro razvito — imelo je pa štiri roke in štiri noge. Malo Virginijo — tako se imenuje — je prinesla na kliniko njena mati v svrhu operacije.

Koruzi in krompir sta sedaj pri Slovincih med glavnimi polskimi pridelki. Toda to še ni tako dolgo. O koruzi pravi zgodovinsko poročilo iz leta 1680., da so jo sadili le prav malo po vrtilih in bolj kot zanimiv okrask za vrt, kakor za hrano. Krompir je bil še leta 1730. le gospodarska jed in veliko je krajev, kjer ga do preteklega stoletja niso niti marali. Kaj bi neki sedaj počeli, ako ne bi imel nič krompirja ne v svinjskem koritu, ne v skledi bogataša ali siromaka!? O tobaku imamo iz leta 1478. poročilo, da je poslal neki plemič iz Češkega tobakovo seme in listje, ki ga je sam pridelal, volilnemu knezu Avgustu Saksoskemu. Pridejal je tudi recept za uporabo. Sedaj pa bi trebalo že prav ostrega »recepta«, da bi se uporaba tobaka posebno pr mladini zmanjšala.

Ker je bila sinoči telefonska zveza z Dunajem pretrgana, nismo dobili od tam najnovejših telefonskih poročil.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.
Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Mali oglasi.

Beseda 5 vinarjev. Najmanjši znesek 50 vinarjev. Pisemnim vprašanjem je priložiti znamko 20 vinarjev. — Pri malih oglaših ni nič popusta. In se plačujejo vnaprej; zunanji inserenti v znakah. Zaključek malih oglasov ob 6. uri zvečer.

Učenke in šivilje se sprejme za žensko krojaštvo. Kje, pove, »Prva anončna pisarna«.

Pohišstvo za ženine in neveste prodaja po jako ugodnih cenah Simon Praprotnik, Jenkova ulica št. 7., Ljubljana.

„DAN“ se prodaja v Ljubljani v sledečih tobakarnah:

SITAR, Florjanska ulica.
BLAZNIK, Štari trg.
NAGODE, Mestni trg.
KANC, Sv. Petra cesta.
TREG, Sv. Petra cesta.
KUŠAR, Sv. Petra cesta.
PODBOJ, Sv. Petra cesta.
ELSNER, Kopitarjeva ulica.
BIZJAK, Bohoričeva ulica.
REMŽGAR, Zelena jama.
SVETEK, Zaloška cesta.
JAMSEK, Tržaška cesta.
JEZERSEK, Zaloška cesta.
LIKAR, Glince.
ŠTRKOVIČ, Dunajska cesta.
STRAVS, Škofja ulica.

Del. glavnica: **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.** Rez. fond nad K 8,000.000. K 800.000.

Stritarjeva ulica št. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

— 36 —

smrt na pragu te rane!... Vendar res toraj! Na sledu sem velikemu odkritju!... In s krvjo mrtvega otroka, ki bo mešana s krvjo treh živih...

Ustvil se je žareč ponosa...

Ne da bi se dalje brigal za Lavro, je li živa ali mrtva, se je izgubil, kakor duh.

Naslonjena na zid, kakor jo je pustil Saitano, je vstala Lavra sama.

Prsa so se ritmično dvigala in padala. Kri ni tekla več iz rane. Srce je bilo... srce, ki je Bois Redon oznanil za mrtvo...

Mrtva je živila...

Medtem se je Hardy boril na ulici, umaknil se, odbijal, razdajal udarce z mečem, umikal se znova, potiskan od senc, ki so ga oklepale od vseh strani, in bil potisnjen k Seni, k Mestu... k hiši groze, kjer so živi trije pričakovali, privezani na klopi mrtvega otroka! Brez poškodbe je bil, brez praske. Sprevidel je, da ga hranijo. Zakaj? Čemu? Saj jih je vendar že ranil pet ali šest! Kaj nameravajo? Čemu ga hočejo pritisniti ob steno? Oماغoval je. Odjenjeval je. Strašljive misli so se ga polastile. Občutil je, da ga čaka hujska nevarnost kaor smrt, Kaj? Kaka nevarnost?

— Raje poginem! je kriknil in se vrgel poslednjič na mrke pošasti.

Raje ko kaj? Ni vedel. Pa zagnal se je v smrt — da uide neznanemu in v tem trenutku se je sesedel, zadet od udarca na lobanjo.

— 33 —

Vrata kapele so se hrupno odprla in plemič Hardy de Passavant se je pognal naprej, z obleko v neredu in z bodalom v pesti. Izabela je ustavila s kraljevsko gesto oboroženca na pragu, ki jim je Hardy ravnokar ušel in ki so ga zasledovali.

— Tisoč hudičev! — je vpil stražni kapitan oddaleč. — Klavdij in Lancelot, oba ležita s preparanimi trebuh. Kak vrag! Kaki kremplji!

— Gospa! — je hropel Ivan Neustrašeni, — nova priča. Treba je...

— Ne bo prišel daleč! — je rekel, čudeč se Bois Redon.

— Mir! — je zaklicala Izabela Neversu. — Prišel bo do mesta — je šepnila Bois Redonu, — do ulice Ause Fénes, tja odkoder ravnokar prihajamo. Pazi, Bois Redon.

Hardy je vtrpetal ob seden od pošastnega srachu, ki ga je davil par hipov. Končno je kriknil:

— Kaj delate tu? Kdo ste? Tolovaji? Govorite nočni razbojniki! Kje je Roselys? Kaj ste storili z Roselys? Pri moji duši, pri nebesih izplačam vam to! Hardy! Hardy! Passavant je Hardy!

Četudi yje imel skoro petnajst let, je bil še otrok. Doba je bila čudezna. V bitki pri Poitiers se je najstarejši sin Ivana Dobrega, zoperstavil angleški trupi, ki ga je zajela in branil ranjenega očeta... in bil je še otrok. Če zgodovina zabeleži to dogodbo, zakaj bi mi ne ohranili divje hrabrosti tega drugega otroka v trajnem spominu: Hardy se je bil vrgel na Ivana Neustrašnega in Bis Redona...

Hiša Saint-Pol.

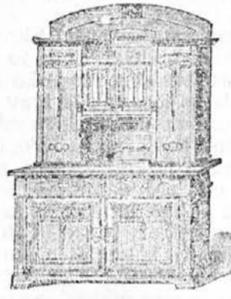
9

Zaradi inventure prodaja Angleško skladišče oblek

Ljubljana, Mestni trg št. 5

vso izgotovljeno obleko za gospode in dečke
ter konfekcijo za dame in deklice pod glo-
boko reducirano ceno. O. Bernatovič.

Izdelki solidni.

Zmerne cene.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga Fr. Kapus, Ljubljana

Marije Terezije cesta št. 11. . . . Kolizej.

Velika izbira vsakovrstnega pohištva za spalne, je-
dilne in gosposke sobe Divane, otomane, žimnice,
modroce iz morske trave, zmednice na peresih,
::: podobe, zrcala, otročje vozičke itd. :::

Sprejemajo se tudi
opreme hotelov.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani ima v zalogi in priporoča sledeče:

Jan Legova knjižnica: Rape: Dane. Cena 1 K. Slapšak: Turki pri Sv. Tilnu, Dufrovana kujiga. Cena 1-20 K.	M. Gregorič: Otroški oder, gled. igre za mladino. 1-50 K.	Štupar: 0 prvih in spojnih, ilustrov. Cena 1-50 K.	Brunet: Telovadba. Cena 4 K.	Mešiček: Beleške iz fizike in kemije. Cena 40 vin.	
Marolt: Zgodo- vinske učne si- ke. Cena 2 K.	Vizitke	Engelbert Gangl: Beli rojaki. Cena vezani knjigi K 3- broširani K 2-60.	Kuverte s firmo	Kaj izide zopet ?	Trgovske račune
Knjižnica Učiteljskega konvikta: Julčka Mišnjakovega zbrani spisi I., II. in III. zvezek. Cena à 1-50 K. — Rape: Mladini. Cena 1-50 K. — Gangl: Zbrani spisi. I. zvezek. Cena 1-50 K.		Adamič: Slava Cesarju! Spevoigra za mladino. Cena 3 K. — Besedilo k Adamičevi spevoigri. Cena 10 vin.		Žirovnikove na- rodne pesmi. I. in II. zvezek. Cena à 20 vin.	
Bretl: Kako si o- hranimo zobe. Cena 20 vin.	Vse predpisane in potrebne šolske tiskovine.	Razni napisi na lepenkah za šole.	Novo! Popravljal- na znamenja na tabelah.	Tabela o pravil- nem mešanju umetnih gnojil.	Vse tiskovine za knjižnice.
Uradne tiskovine za županstva.	Vse najnovejše ti- skovine za o- brtno - nadalje- valne šole.	Stereotipija	Litografija	Muzikalije	Založba knjig

**V „Učiteljski tiskarni“ se tiskajo: Slovenski Branik, Dan, Učiteljski Tovariš,
Slovenski Ilustrovani Tednik, Rudar, Domače ognjišče, Zvonček, Popotnik,
Naša Bodočnost, Gasilec, Zarja, Tobačni delavec.**

— 34 —

Kraljica pa je že dala ukaze Bois Redonu
in jih zaključila z besedo od Saitana:

— Pazi, brez kaplje krvi se mora izvršiti.
Venem skoku je bil Hardy na mizi, ki se je
prevrnila.

Zenitbene listine so se razletele po tleh:
Ivan Neustrašeni je tresoč se pobral perga-
mente...

— Proč od tu, razbojnik! izgubite se, je
kričal Hardy.

Levičev krepelj se je dvignil... V istem
hipu pa je bil že obkoljen, obdan, zrinjen iz ka-
pele v dvorano potnikov, odtod v častno dvo-
rano in dalje na dvorišče, na ulico...

Izabela je pogledala žensko, ki je pravkar
vstopila:

Delaj, Gérande. Podvizaj se!

Ženski bravo s trdo pestjo se je odstra-
nil. Štirje stražniki so ji sledili. Nenadoma pa
so se zaslišali obupni kriki male deklice:

— Hardy! Na pomoč, Hardy!

Odnašali so Roselys!

Kraljica je poslušala te otroške klice; na-
to je zavladalo tiho. Obrnila se je k Ivanu
Nevstrašnemu in videla, kako sežiga perga-
mente, zvite v kepo na plamenu sveče...
Zenitbene listine!...

— Končano! je rekel. Ničesar več se ni-
mam bati.

Mraz ga je spreletel in zdelo se mu je,
da ni popolnoma gotov konca...

— Pojdimo, je rekla kraljica.

Spremljana od stražnega kapitana in lju-
dij, od katerih sta dva nosila baklje, je zapu-

— 35 —

stila hišo, obračajoč se od purperne mlake, ki
se je širila po tleh.

Saitano je prežal v skrivališču. Ko je iz-
stopila kraljica, je pristopil. Prvi njegov po-
gled je padel na roke gardnega kapitana; dru-
gi na roke Ivana Nevstrašnega. Videl jih je
rdeče in se posmešnil.

— Gospa, je rekel, zmota... oh, popra-
viti se da, gotovo...

— Storjeno je! je spregovorila kraljica
ponosno.

— Ali je oseba vendar pila? je vprašal
hlastajoče.

— Da! Zmoto vam odpuščam. Kar pa ste
obljubili...

— Mrtvo dete, gospa! Dajte mi mrtvo
dete! Za drugo poskrbim!

— Nesejo ga že k vam! je rezko odgo-
vorila kraljica.

Odstranila se je v spremstvu cele trope,
v svetlobi bakelj, usodna, strašna.

— Otrok, ki je bežal mimo, preganjan;
zdelo se mi je, je mislil Saitanov. Dobro za
nekaj hipov...

Vstopil je v hišo, in stekel na slepo v ka-
pelo, iz katere je skozi okno prodirala luč.

Dospel je vanjo, splazil se dalje in takoj ugledal
mrliča. Urno in tiho je pokleknil, privzdignil
telo, naslonil je na zid, položil roko na
srce, kakor je bil to storil Bois Redon.

Smehljal neizrekljivega triumfa je raz-
tegnil njegove ustnice. Blebetal je:

— Poizkušnja se je obnesla. Mislijo, da je
mrtva. Prepričevali so se s tem... da... pa
ona je pila! Pila je moja pijača, ki je ustavila

„DAN“ se prodaja

v Ljubljani v sledečih tobakarnah:

JUŽNI KOLODVOR, na peronu.
DRŽAVNI KOLODVOR.

BLAŽ, Dunajska cesta.

SEVER, Krakovski nasip.

PICHLER, Kongresni trg.

ČEŠARK, Šelenburgova ulica.

DOLENC, Prešernova ulica.

FUCHS, Marije Terezije cesta.

MRZLIKAR, Sodna ulica.

ŠUBIC, Miklošičeva cesta.

ZUPANČIČ, Kolodvorska ulica.

PIRNAT, Kolodvorska ulica.

ŠENK, Resljeva cesta.

KOTNIK, Šiška.

TIVOLI, na žel. prel. pri Nar. domu.

KOŠIR, Hilšerjeva ulica.

STIENE, Valvazorjev trg.

SUŠNIK, Rimska cesta.

UŠENIČNIK, Židovska ulica.

KLEINSTFIN, Jurčičev trg.

KRIŽAJ, Sp. Šiška.

WISIAK, Gosposka ulica.

KUSTRIN, Breg.

TENENTE, Gradaška ulica.

VELKA VRH, Sv. Jakoba trg